

לכבוד

הועדה המחויזת לתו"ב – ירושלים

עדת המשנה להתנדויות

הנדון : תכנית 13542 – תכנית מתחמת קדם -

התנדויות מטעם אנשי ציבור

1. מוגשת בזאת התנדות בשם של 35 אנשי ציבור, אדריכלים, אמנים, משוררים, סופרים, גיאוגרפים, סוציאולוגים, חוקרי ספרות, היסטוריונים ואנשי רוח נוטפים לתוכנית שבנדון (להלן: התכנית). ואלו שמותיהם (עפ"י סדר הא"ב):
  - א. **מר לاري אברמסון** - עמד בראש המחלקה לאמנויות באקדמיה בצלאל (1992-1999), שם ייסד ועמד בראש תכנית בצלאל לאמנים צעירים – תואר שני באמנות. מרצה ומלמד במוסדות אקדמיים בארץ ובעולם. זכה בפרסים רבים, ביניהם פרס ש"ר החינוך והתרבות ופרס פונדייק לאמן ישראלי.
  - ב. **פרופ' ירון אזרחי** - פרופסור אמריטוס למデע המדינה באוניברסיטה העברית. פרסם ספרים ומארמים בתיאוריה דמוקרטית, פילוסופיה פוליטית ויחסי הגומלין בין מדע, טכנולוגיהopolityka w medinie modernizacji. בבייה"ס לאדריכלות באוניברסיטת תל-אביב ובפקולטה לארQUITECTURA w Tercer mundo. עסוק בתכנון עירוני, בתכנון למגורים ובני ציבור, ובשימור. פרסם מאמרם רבים בתחום אדריכלות ותכנון.
  - ג. **אדר' עמרי איתן** - אדריכל ומתכנן ערים. מרצה ומנחה, לאורך שנים, בבייה"ס לאדריכלות באוניברסיטת תל-אביב ובפקולטה לארQUITECTURA w Tercer mundo. עסוק בתכנון עירוני, בתכנון למגורים ובני ציבור, ובשימור. פרסם מאמרים רבים בתחום אדריכלות ותכנון.
  - ד. **אדריכל דב אלון** - אדריכל שימור. יוזר ועדת השימור ומורשת של עמותת האדריכלים. יוזר מחוץ מרכז במועצה לשימור אתרים.
  - ה. **פרופ' רוני אלנבלום** – גיאוגרפ והיסטוריון, מומחה לתולדות ירושלים. מלמד את קורס הדגל הראשון של האוניברסיטה העברית לתולדות ירושלים. היה ראש בית הספר להיסטוריה באוניברסיטה העברית ומישד תכנית הדוקטורנטים המציגינים.
  - ו. **פרופ' אלישע אפרת** - פרופסור אמריטוס של אוניברסיטת תל אביב. גיאוגרפ ומתכנן, חתן פרס ישראל בגיאוגרפיה.
  - ז. **פרופ' צ"א...**
  - ח. **מר אלמוג בהר** - משורר, סופר, חוקר ספרות ופיוט, תושב ירושלים ופעיל חברתי. דוקטורנט באוניברסיטת תל-אביב, מלמד במכילת ספר בשדרות.
  - ט. **פרופ' יורם בילו** - פרופסור אמריטוס, המחלקה לסוציאולוגיה ואנתרופולוגיה והמחלקה לפסיכולוגיה, האוניברסיטה העברית. חתן פרס ישראל לסוציאולוגיה ואנתרופולוגיה תשע"ג.
  - י. **פרופ' יוסי בן ארצי** - הchargel ללימודי א"י, אוניברסיטת חיפה. עוסק בגיאוגרפיה היסטורית של א"י בעת החדשה. לשעבר רקטור ודיקן מדעי הרוח באוניברסיטת חיפה.

- יא. **ד"ר מירון בנבנשטי** – היסטוריון, סגן ראש עיריית ירושלים לשעבר, יקיר ירושלים.
- יב. **מר אילן ברוך** – עבר בכיר בשירות החוץ ושריר ישראל בדרום אפריקה. לפני כשלש שנים התפטר משירות המדינה במחאה על מדיניות החוץ והבטחונו של ממשלת ישראל בראשות מר נתניהו. מאז – יו"ץ מדיני לראשת מוץ ופעיל שלום.
- יג. **פרופ' אמריטוס מנחם ברינקר** – חוקר ספרות, פילוסוף. חתן פרס ישראל.
- יד. **פרופ' צבי גבע** – מהשורה הראשונה באמני דור הבינאים באמנות הישראלית. מרבה להציג בארץ ובעולם. ב- 2010 זכה בפרס מפעל חיים מטעם משרד התרבות והספורט. משמש כפרופסור באוניברסיטת חיפה, שם ניהל בעבר את לימודי התואר השני באמנות, ובמדרשה לאמנויות, בית ברל, בה שימש כראש לימודי האמנויות.
- טו. **פרופ' דוד גוגנהיים** – אדריכל העוסק בין היתר בשימור במרקמים ההיסטוריים, חבר הוועדה הישראלית למורשת עולמית בוועד הישראלי לאונסקו ולמד בתכנית לתואר שני בעיצוב אורבני בצלאל – אקדמיה לאמנויות ועיצוב ירושלים.
- טז. **פרופ' זלי גורביץ'** – משורר ופרופסור לאנתרופולוגיה באוניברסיטה העברית, ירושלים.
- יז. **מר חיים גורי** – משורר וסופר. חתן פרס ישראל.
- יח. **אדריכל שמואל גרוֹג** – אדריכל, מתכנן ערים ויועץ שימור, חבר סגל בצלאל, האקדמיה לאמנויות ועיצוב ירושלים.
- יט. **מר דוד גוּסמן** – סופר ומsei. ליד ירושלים. זוכה פרס ראש הממשלה ליצירה, פרס א.ת. ופרס ספר.
- כ. **פרופ' משה הלברטל** – פרופ' לפילוסופיה ומחשבת ישראל באוניברסיטה העברית ופרופ' למשפטים באוניברסיטת ניו יורק.
- כא. **אדר' יובל יסקי** – ראש המחלקה לארכיטקטורה באקדמיה בצלאל.
- כב. **רועי חסן** – משורר ופובליציסט, פעיל חברתי.
- כג. **ד"ר אדר' חיים יעקובי** – החתום על התנדבות זו. ראש התכנית לתואר שני בעיצוב אורבני בצלאל – אקדמיה לאמנויות ועיצוב ירושלים.
- כד. **ד"ר גלעד מאירי** – פרנסט 8 ספרים, מהם שלושה ספרי שירה, ספר סיורים קצרים, ספר מחקר אודות שירות דוד אבידן ושתי אנטולוגיות שירה העוסקות בצדגל ובתפילה (כעורך שותף). מנהל ומיסיך (עם חברי קבוצת "כתובות", 2002) של המוסד הספרותי, "מקום לשירה". מערכן וממייסדי כתב העת "כתובות". זכה בשלושה פרסים ספרותיים מטעם פרס ראש הממשלה (2008) ופרס אקו"ם (2012).
- כה. **פרופ' משה מרגלית** – קתדרת אונסקי לאדריכלות מודרנית, ראש מכון תל-אביב, ביה"ס לאדריכלות באוניברסיטת תל-אביב.
- כו. **גב'aggi משעל** – משוררת, כלת פרס יהודה עמייחי לשירה.
- כז. **פרופ' אלונה ניצן שיפטן** – אדריכלית והיסטוריונית של ארכיטקטורה. בוגרת התכנית להיסטוריה, תיאוריה וביקורת של האדריכלות ב-MIT. ראש המסלול לארכיטקטורה בפקולטה לארכיטקטורה ובינוי ערים בטכניון וראש מרכז המחקר למורשת הארכיטקטורה בטכניון. מחקרה על ההיסטוריה האדריכלית של "אחדות ירושלים"

פורסמו בבמות בינלאומיות רבות, ומומנו על ידי גופים כדוגמת Center for Advanced Studies in the Visual Arts בגלריה הלאומית בוושינגטון, הקרן הישראלית למדעים, ומוסד פרנקל ללימודי יהדות מתקדמים באוניברסיטת מישיגן. ספרה על ירושלים יתפרסם בהוצאה אוניברסיטת מיניסוטה ב-2015.

כת. **ד"ר גدعון עפרת** - היסטוריון אמנויות ואוצר. איש ירושלים.

קט. **אדרייל דוד קרויאנקר** - חוקר המורשת הבניה של ירושלים במשך למעלה מ-40 שנה. מחקרו פורסמו בכ-30 ספרים שעוסקים במגוון תקופות וסוגיות האדריכלות בירושלים בתוך ומחוץ לחומות. יקיר ירושלים וזוכה בעיטור טדי קולק על מפעל חייו בנושא שימור ושיקום שכונות ובניינים בעלי ערך היסטורי וארכיטקטוני בירושלים. לשעבר ראש צוות השימור של תוכנית המתאר ירושלים 2000.

ל. **פרופ' מ"ק...**

לא. **פרופ' איליה רונאל** – אדריכלית ומתכננת ערים, מרכזת פרויקט הגמר בבית הספר לאדריכלות ע"ש דוד עזריאלי באוניברסיטת תל אביב, בעל משרד אדריכלות ומתכננות ערים המתמחה בין היתר בתכנון באיזורי קונפליקט, תכנון שכונות חדשות, והתחדשות עירונית.

לב. **פרופ' אלחנן ריינר** – החוג להיסטוריה של עם ישראל, אוניברסיטה תל-אביב.

לג. **פרופ' זאב שטרנהל** – פרופ' אמריטוס למדע המדינה באוניברסיטה העברית, זוכה פרס ישראל וחבר האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים.

לד. **מר בנימין שבילי** – משורר וסופר, ליד ותושב ירושלים. עוסק בייחוז, בחסידות. על שירותו זכה בפרסים שונים, ביניהם פרס עגנון ופרס ראש הממשלה.

לה. **פרופ' אליס שלו** – פרופסור (אמריטה) לטירות אנגלית באוניברסיטה העברית וככלת פרס ישראל.

2. כל הניל אישרו באמצעות דוא"ל/פקsimilia את צירוף שם להתנדבות זו (העתיקיהם מצ"ב), המוגשת על ידי החתום מטה.

3. מחקרו של החתום מטה שפורסם בכתביו עת מוביילים בישראל ובעולם עוסקים במדיניות תכנון בערים מוקטבות, בסוגיות של קונפליקטים אורבניים ובהיסטוריה של התכנון והעיר בישראל. הח"ם שימש כעמית מחקר במחלקה לאדריכלות באוניברסיטת קיימברידג' באנגליה וזכה במלגת מחקר יוקרתית מהאיחוד האירופי. במסגרת זה בחר סוגיות Полיטית ותכניות בירושלים במהלך שני העשורים האחרונים.

4. העיר העתיקה היא ליבה של ירושלים. היא נושאת עמה אוצרות רוחניים, תרבותיים ואדריכליים בעלי חשיבות רבה. בהתאם לכך, רשות התכnon והפיתוח בירושלים נושאות באחריות כבודה לשמר את חזות העיר העתיקה כך שהביטויים הפיזיים והאדריכליים של מורשתה הייחודית ישמרו. מזה 100 שנה מעמדה העירוני והאדריכלי של העיר העתיקה והางן הסובב אותה מנהה את התכנון באזורה. מורשת תכנונית זו מעלה ומרוממת את ירושלים ואת חשיבותה המקומית והגלובלית לקהילות המגוונות בארץ ובעולם.
5. אלא שדווקא ערכה וחשיבותה של העיר העתיקה וסביבתה מזמינים לחצים אדירים ומגונים: כלכליים, תיירותיים, פוליטיים וכדומה. מדיניות תכנונית עקבית שעקרונותיה נוסחו ופותחו לאורך 100 שנים השכילה לשמר את המורשת האדריכלית של סביבת העיר העתיקה גם نوفח לחצים אלו - דבר שנעשה גם על ידי עיגנון בכללים תכנוניים מחייבים.
6. כמוتبקש, העיר העתיקה וחומותיה הם אתר מורשת עולמי מוכר על ידי אונסק"ו. לנוכח החלצים המאיימים על שימור העיר העתיקה אונסק"ו אף הכירה בה כאתר מורשת בסכנה. ואכן על התכנון והשימור בעיר העתיקה וסביבתה מוטלת המשימה לשמר לא "רק" את המורשת והתרבות המקומיות כי אם גם את המורשת העולמית. מדובר באיזו נישאות עניינהם של מיליארדי אנשים ובכללם מאמיני שלוש הדמות המונומנטaisיות.
7. התנגדות זו מתמקדת בהפרה הבוטה של עקרונות אלו ושל הכללים התכנוניים אשר נostonו מהתוקף. הפרה זו תביא לכך שימושה של תכנית מתהום קדם ותביא לפגיעה קשה ובלתי-הפיכה במרקם העיר העתיקה ובמורשתה האדריכלית יקרת הארץ.
8. התכנית מאיימת לייצור בסמכיות בלתי-אחראית לחומות העיר העתיקה – מבנה עצום ממדיים וזר לסייעתו מבחינת מסת הבניה. המבנה המוצע ממוקם בחוסר רגישות אל מול החומה ופוגע אנושות בסימן ההיכר החזותי הבולט ביותר המותקשר עם ירושלים. זאת ועוד, התכנית המוצעת גם תנסה את אופיין של הكنيוסות המסורתיות לעיר העתיקה ותוביל ל"קיירותם" של ממצאים ארכיאולוגיים.
9. למיקום הפרויקט רגישות עצומה בהיותו מצוי מטררים ספורים מהר הבית, אזור המצווי בלבד הסכסוך הישראלי פלטיני ואשר כל שינוי בו יכול לעורר מותיות רבה. עני הולם כולל נשואות אל המקום הזה בראש ובראשונה בשל חשיבותו הדתית, התרבותית וההיסטוריה שתוארה לעיל, אך לא פחות מכך בשל החשש כי צדדים חד צדדיים לשינוי אופיו של המקום וסביבתו יכולים להתקיסס את האзор כולם. עניין זה מקבל משנה חשיבות בתקופה זו של התחדשות המשא ומתן המדיני אשר בה נדרשים שני הצדדים לאיפוק מרבי.
10. את הפרויקט יזמה וmobilitה عمומה פרטיה המזוהה עם הימין הפוליטי. חטיבתו של המქום ורגישותו מחייבים כי כל הליכי התכנון הנוגעים אליו יונחו מתחילה ועד סוף בידי רשותות התכנון הממלכתיות אשר ישקלו את צעדיהם בזיהירות הרואה, בשיתוף כל הצבורים הנוגעים לדבר, בשקיפות ותוך התחשבות מלאה בחוקי התכנון ומורשתם ובחוק הבינלאומי.

עירובם של אינטראסים פרטיים ושל סדרי יום פוליטיים בהליך התכנוני במקומות רגיש זה, אין לו מקום והוא מעורר דאגהعمוקה.

11. לא יתכן שפרויקט בהיקף שכזה והשלכותיו הנרחבות על אזור שמהווה את לב המורשת הדתית, התרבותית והלאומית של ירושלים יתקיים ללא כל דיון ציבורי פתוח וديمقراطي שנוגע לכל תושבי העיר באשר הם.

התכנית מבטלת עקרונות תוכנו של עשרות שנים

12. התchosם בו מתוכנת התכנית נמצא במרקח של כ-20 מי בלבד מחומות העיר העתיקה. המרחב סביב העיר העתיקה, הכול בתוכו אתרים עתיקים, מתוכנו למן התקופה הבריטית כמורחב רציף. תוכניות המתאר השונות שנעשו ביום המנדט חזרו ועיגנו עיקרונו זה המופר בבודות בפרויקט המוצע.

13. מאז 1967 אימץ התכנון הישראלי את רעיון השטחים הפתוחים שיקיפו את העיר העתיקה מדרום ומזרח לה, כדרך הכרחית הונשמר את סביבת העיר העתיקה והן להבליט ולהעניק לה את המרכזיות שלה היא רואיה. لكن הוחלט על הקמת גן לאומי "סובב חומות ירושלים" שאמור היה להקיף את העיר העתיקה. כבר בהנחיות לתוכנית האב של 1968, הוגדר לראשונה השטח סביב העיר העתיקה כגן לאומי "סובב חומות ירושלים". התכנית ביקשה למש שאיפות רבות: בראשן שימוש "המרחב ההיסטורי", אך לא פחות מכשימוש "רוח המיקום העל-זמנית, קו הרקיע והSKUט של המרחב". אנשי תוכנן ומנהיגי ציבור היו מאוחדים בהבנתם שאחריותם היא "לשמר את הדימוי של ירושלים כפי שרבים כל כך חלמו עליה", ולהגן על הדימוי הזה מפני סכנות של פיתוח תשתיות תחבורה ותיירות.¹ ההתייחסות למרחב זה הייתה ככל שלמות תוכנית אחת, שתספק שירותים תיירות בו בזמן שתשמור את הנוף שיפותה כרצועה ירוקה.

כפי שהסביר אריה דביר, אשר היה אחראי על תוכנו הגן הלאומי סובב חומות העיר העתיקה מיד אחרי 1967:

"Objectives (of the national park – H.Y): to provide lasting, legally binding protection for the historic district and its landmarks. Preserve the area's aura of historical timelessness, its unique scenery, skyline, tranquility, to preserve the image of Jerusalem as so many people have dreamt of it. To develop the area and provide tourist amenities for millions of visitors **without destroying the area's unique character**"²

14. אולם תוכנית 13542 מהויה הפרה בוטה של עקרונות אלו. הקמת מבנה בן 7 קומות, בשיטה מבונה של מעל 16,600 מ"ר ובגובה אשר כמעט ונושך לחומות העיר העתיקה היא בדיקת ההיפך מ"שימוש הדימוי של ירושלים כפי שרבים כל כך חלמו עליה". בנגוד למוחיבות זו, המבנה העצום יאפשר על חומות העיר העתיקה ובעצם יסתיר אותן מעיני הצופים אל העיר העתיקה מדרום.

Aryeh Dvir, "Planning the National Park around the Walls of Jerusalem", in *Planning and Conserving Jerusalem, 1973-2003, the challenge of an ancient city*, Bar, Doron, and Meiron, Eyal (eds.), Yad Yitzhak Ben Zvi, Jerusalem, 2009 , P. 47
שם (*ההדגשה הוספה*).¹

15. מתוך קדם נמצא סוטר בצורה מובהקת את המטרות המפורחות והברורות שהציבו תכניות המתאר השונות שנעשו לסייעת העיר העתיקה :

"One of the main objectives of the plan was to preserve as much open space as possible; this meant that new buildings had to be kept to a minimum **and that tourist services had to be housed in existing structures**...we naturally wanted to exhibit the old city walls and gates **in their entire splendor**. To achieve this we applied the 4 following principles: The old city wall would dictate the scale of the structures in its vicinity; **this meant avoiding high-rise buildings... massive retaining walls, in short any elements that would dwarf the walls**"³

16. מבדיקה של דיוני ועדות התכנון אשר אישרו את תכנית 13542 להפקדה עולה שהעקרונות שפורטו לעיל והמטרות שנעמדו להציג – או מדויק יותר, שבירתם של עקרונות מרכזים אלו – כלל לא זכה להתייחסות במהלך הדיוונים. קשה להבין כיצד שינוי דרמטי כל כך אשר מפנה עורף ומזולג בעקרונות התכנון של 100 השנים האחרונות, נעשה כלאוחר יד, ללא שקילה של נזקיו, ולא הבאת כל נימוק להצדתו.

17. תכנית 13542 אם תאשר תפארת הכלל לפיו "הנוף של אגן העיר העתיקה נשקף אצל הזיכרון הקולקטיבי של ירושלים כפי שהתגבש במשך דורות... הוא מקנה לירושלים את זהותה וציבורונה התרבותי... בכל מהלך ההיסטוריה היו המבטים מראשי הרכסים לעבר העיר העתיקה מקור הרשאה לעולי רגל ותיירים... (ש)קיבלו ביטוי בתפילות, ספרות שירה ואמנות"⁴.

18. תכניות המתאר בסביבת העיר העתיקה עיגנו את עקרונות השימור שלעיל בכללים מחייבים ומפורשים :

א. בסעיף 10.2.4 של תכנית עמ/9 נקבע כי: "מחוץ לתחומי העיר העתיקה לא תותר הקמת מבנה לכל מטרה שהיא למרחק הקטן מ-75 מ' מצידה החיצוני של החומה". תכנית 13542 הממוקמת כ-20 מטר מהחומות ועדמת בסתריה ברורה להנחה זו. אמנם, אפשר לטעון שהתכנית החדשה משנה את הוראותיה של עמ/9 וגוברת עליה. אלא שכפי שהוסבר לעיל, סתריה זו לא עלתה כלל לדין ולא זכתה להתייחסות על ידי הוועדה.

ב. יתר על כן, תכנית המתאר החדש לירושלים, תכנית ירושלים 2000 חזורה ואיששה את האיסור המפורש על בניית בסמוך לחומות. כפי שנקבע בסעיף 6.8.1 "לא תאושר תכנית ולא יינתן היתר לבניה מכוחה, למרחק הקטן מ- 75 מ' מצידה החיצוני של החומה". אמנם תכניות המתאר החדשה טרם אושרו רשמי אולם גופי התכנון רואים אותה ככללי מדיניות מחיב. בניגוד לתוכנית עמ/9, תוכנית נקודתית כמו מתוך קדם כפופה לכללים של תוכנית המתאר החדשה ואנייה יכולה לסתור אותן.

19. עוד נקבע בתוכנית המתאר ירושלים 2000 כי:

³ שם, בעמ' 51 (ההדגשות הוספו)

⁴ ישראל קמחי (עורך), אגן נחל קדרון המרחיב החוצתי של העיר העתיקה בירושלים מדיניות שימור ופיתוח (מכון ירושלים לחקר ישראל 2009)

"לא תאושר תכנית מפורטת בפרוזדור תצפית המסומן בספה מס. 3 – 'תבנית הבניה בעיר, אלא אם שוכנע מוסד התכנון שאין בכך כדי לפגוע במבטי הנוף הנצפים אל העיר העתיקה וממנה'".⁵

בפועל, תכנית 13542 חוסמת בובות את המבטים הקיימים העתיקה מהגבעות המשקיפות עליה מדרום והן מסביבת החומות דרומה. בפני הוועדה הוצאה הדמיה אשר לכארה מראה תצפית לא חסומה אל העיר העתיקה. אלא שהדמיה זו מתעתת שהרי היא נעשתה ממבט אוויריא וללא מהקרקע.⁶ הנקודות של מתחם קדם יביאו להסתורת החומות מנקודות תצפית שונות ברכס ابو טור ובנהל קדרון, ומטילת ארמון הנציב מתחם קדם יכולות מבנה מגושם הפוגע בתצפית הלא חסומה אל החומות והר הבית שמאחוריהם. התצפית מרחוב העופל, למרגלות חומות העיר העתיקה, החוצה אל הנקודות הסובבות אותה תחסם לחלוتين על ידי קירות המבנה אשר יכלאו את המטיילים ברוחב העופל. כל עקרונות אלו מושכים במשמעות של התכנית שבנדון.

התנדות אונסק"ו לתכנית

20. העיר העתיקה וחומותיה הוכרזו ב-1982 על ידי אונסק"ו כ"אתר מורשת עולמית הנושא בסכנה".⁶ התכנית האמורה נמצאת כאמור מטרים ספורים סמוך לחומות העיר העתיקה ובודאי תשפיע על אופיו.

37 COM 21. ואכן, בהחלטתה משנת 2013, קבעה ועדת השימור העולמית של אונסק"ו (ההחלטה 7A.26 כי היא מצהה על החלטת הוועדה המחויזת לתכנון ובניה, שאישרה את תכנית מתחם קדם בסילוואן, למרחק של 20 מטר מהחומות (ועוד תכניות נוספות באזורה):

"Also regrets the decision of the Jerusalem District Planning and Building Committee, that approved the construction of a visitor centre on the Givati Parking lot in Silwan at a distance of twenty meters from the Walls of the Old City as well as .... and further urges Israel to renounce to the above mentioned projects in conformity with its obligations under the Hague Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict of 1954 and its related protocols and the Convention for the Protection of the World Cultural and Natural Heritage of 1972;"

(בסעיף 9)

הتعلמות מהסבירה ומצרכי השכונה

22. האזור בו מתוכננת התכנית הנו שכונות מגוריים פלסטיניים (סילוואן) צפופה וモזנחת בה חיים לעומת מ-30,000 תושבים. תושבי השכונה זוקקים נואשות לגני ילדים, גיננות, מגרשי משחקים ועוד. המצב התכנוני התקף ביום ברוב שטח השכונה הינו של גן לאומי ושטח פתוח מיוחד, שבו אסורה כל בניה. באיזו הנדרש בין השアイיה לשימור המורשת לבין הסביבה בה מתוכננת התכנית, נדרשה הענות לצרכי התושבים ולא לבנה אידיר ממדדים. ודאי הוא שכן שכאשר עומדת על הפרק תכנית כה גרנדיזית לשינויי פni השכונה ושימוש בשטחה, מן הרاءוי

⁵ 6.8.6 תכנית מתאר ירושלים 2000 סעיף 6 World Heritage Sites List: Old City of Jerusalem⁶

הוא שתושבי השכונה יהיו שותפים להליך התכנוני מראשיתו ולא יועמדו בפני עובדות מוגמרות.

פגיעה בעתיקות ובעקרונות שימור

23. התכנית טוביל להקמתו של מבנה בן 7 קומות על פני אזור חפירות מרכזי. ההגנה על עתיקות האגן ההיסטורי היא אינטגרלית מראש במעלה, וכך יש להתייחס לשימורן.

24. לא ראוי 'לקבור' חפירות אלו תחת קומות בניוות, כמתוכנן בתכנית. בדומה למתחם 'חפירות העופל', ניתן היה להותירו חשוף לציבור במתחם פתוח.

שינוי אקטואלי לא דיון ציבורי ראוי

25. כאמור, האזור בו מתוכננת התכנית הינו רגיש ביותר מבחינה חברתית, דתית ופוליטית, ועל חשיבות רגשיות עצומה למאות מיליוני מאמנים מקרוב שלוש הדות ברחבי העולם.

"Modern planning proposals have treated these areas with great care to protect them from over exploitation, **uncontrolled construction of buildings and roads, and unwanted changes in view**"⁷.

26. ביולי 1969, כינס ראש העירייה דאז, מר טדי קולק, את "יעד ירושלים" – כנס בינלאומי של אנשי רוח ומומחים שבפניהם הוצגו התכניות לגן הלאומי, ובהמשך זימנו כינוס נוסף של מתכננים מרחבי העולם. בתוך כך, התקבלו גם הסכנות עם נציגי הוותיקן והכנסיות השונות לגבי נכסיהם שהיו בשטחי הגן הלאומי.

27. בניגוד להבנה שהייתה קיימת בעבר בדבר הצורך בדיון ציבורי ובשתיות כל הציבורים הנוגעים בדבר כולל הקהילה הבינלאומית ונציגי הדות השונות, ביום מובלט, אלא כל דיון ציבורי, תכנית גראנדיזי של עמותה פרטיה בעלת אינטרסים פוליטיים מוצחרים העומדים בניגוד חריף לאופייה הפלורליסטי המתבקש של העיר. התנהלות זו פוגעת במוסחת התרבותית והסבירתיות של העיר ובמרקם היחסים בין הקהילות החיים בה. הצליפות של גופים רשמיים לימים הפרטיאי מעוררת דאגה רבה באשר לאפשרות שהגופים הרשתיים זנוחו את אחוריותם המקצועית והמלכתית לטובת קידום אינטרסים פרטיאים וכבר היו דברים מעולם בעיר זו.

28. ולא רק זאת. אף וודות התכנון עצמן לא קיימו דיון עמוק בסתרית התכנית עקרונות תכנון של עשרות שנים, והיא אף לא נבחנה במתכונתה הקיימת בידי ועדת השימור של עיריית ירושלים.⁸ מפרטוקול הדיון של ועדת השימור עולה פער גדול בין התכנית הנדונה בעת בוועדות התכנון, לבין התכנית שאישרה ועדת השימור:

- בפרטוקול נכתב שהשטח הבניי יהיה 5834 מ"ר. אולם בפועל מדובר על שטח של 16,600 מ"ר פי שלושה לערך.

Kimhi Israel, The History of Planning in Jerusalem 1918-2000, **Planning and Conserving Jerusalem** (ההגדשות והוסף). (yad ben tzvi, 2009), 15⁷
3/12/2009 ועדה שימור מס' 84 מתקרך⁸

- מהפרוטוקול נראה שועדת השימור כלל לא התייחסה לגובהו הרבה של המבנה אשר יחד עם סמיוכתו לחומות העיר העתיקה יביא להסתתרותן.
  - ב프וטוקול הדין כלל לא מזכיר העובדה שבניה בסמוך לחומות העיר העתיקה מהוות סתייה לתכניות המתאר הנוגעות לאזור ואשר אוסרות על בניית חדשה למרחק של עד 75 מטר מהחומה (ראו להלן).
29. הכרחי לקיים דיון ציבורי נרחב בהשכלהתיה של התכנית ובכלל הרכבים הנוגעים למקום רגיש וחשוב הנמצא בסביבות גדרה אל העיר העתיקה והר הבית. ירושלים כבר מכירה את התוצאות העגומות של תכנון ראוותני שנועד לשרת את מטרותיהם של יזמים פרטימיים וזכה לסייע מצד בעלי תפקידים עירייה וב גופים רשמיים אחרים, והפעם אף באזורה רגיש כל כך.
30. לאור כל אלו, אנו מבקשים להתנגד נחרצות לתכנית וכי זו לא תאושר.

בכבוד רב,

ד"ר אדריכל חיים יעקובי